

Глобални план Декаде акције за безбедност на путевима 2011-2020

ПРЕВОД ОРИГИНАЛНОГ ДОКУМЕНТА СЗО
“ **GLOBAL PLAN FOR THE DECADE OF
ACTION FOR ROAD SAFETY 2011-2020**”¹

¹ http://www.who.int/roadsafety/decade_of_action/plan/en/index.html

Позивам државе чланице, међународне агенције, друштвене и пословне организације, лидере у заједници, да учествују и омогуће да ова Декада доведе до стварних промена и побољшања. Као први корак ка том циљу, владе држава би требало да креирају и објаве националне планове у вези са овом Декадом која ће на глобалном нивоу бити покренута 11. маја 2011. године.

Господин Бан Ки Мун, Генерални секретар Уједињених нација

1. Сврха документа

Овај План представља водећи документ који ће омогућити спровођење и координирање заједничких активности ка постизању циљева Декаде акције за безбедност на путевима 2011-2020. Он објашњава позадину и разлоге проглашења Декаде од стране Генералне скупштине Уједињених нација и служи као инструмент подршке развоју националних и локалних акционих планова, а истовремено представља оквир који ће омогућити координисање активности на глобалном нивоу. Пројекат је усмерен ка широком аудиторијуму који укључује представнике националних и локалних власти, цивилног друштва и приватних компанија који желе да током наредне деценије ускладе своје активности са активностима на глобалном нивоу.

2. Позадина

2.1. Величина проблема, растући трендови

У свету 1.3 милиона људи годишње изгуби живот у саобраћаним удесима на путевима, што чини преко 3000 смртних случајева дневно, а више од половине настрадалих нису путници у возилима. Сваке године 20-50 милиона учесника у саобраћају претрпи повреде које нису смртоносне али представљају значајан узрок инвалидитета у свету. 90% смртних случајева изазваних саобраћајним незгодама на путевима догоди се у неразвијеним и средње развијеним земљама које поседују мање од половине возила регистрованих у свету. Повреде у саобраћају су један од три водећа узрока смрти у старосној групи од 5 до 44 године. Уколико у скоријој будућности не буду предузете неке ефективније мере, саобраћајни трауматизам ће постати пети водећи узрок смрти у свету, и резултоваће са процењених 2,4 милиона смртних случајева годишње. Ово је, делом, резултат повећања броја моторних возила без побољшања стратегија безбедности на путевима као и неадекватног планског искоришћавања земљишта. Економски трошкови удеса у којима учествују моторна возила износе 1-3% одговарајућег Бруто националног производа земаља света и достижу цифру од 500 милијарди долара. Смањење броја повреда и смртних случајева у друмском саобраћају ће умањити негативне последице, омогућити раст и продуктивније коришћење постојећих ресурса.

Поред повреда у друмском саобраћају, пораст броја моторних возила има низ других негативних ефеката на здравље људи и животну средину. У многим деловима света већ се осећају последице климатских промена, а чињенице указују да друмски транспорт- који још увек у великој мери зависи од нафте – има удео од 14% у испуштању штетних гасова у атмосферу, што директно утиче на људско здравље и резултује бројним респираторним

поремећајима. На здравље становништва неповољно утиче и смањење физичке активности као последица све већег коришћења моторних возила.

Широм света доносиоци одлука размишљају како да умање емисију штетних гасова и њихов негативни утицај на промену глобалне климе. У складу са тим, активности у оквиру Декаде акције за безбедност на путевима ће имати утицај на кораке предузете у правцу побољшања постојећег система транспорта као једног од начина ублажавања ефеката климатских промена. На пример, смањење коришћења моторних возила промовисањем безбедних и чистијих облика јавног превоза и активног кретања ће довести до смањења емисије штетних гасова и имати позитивнији утицај на здравље, укључујући и смањење броја повреда у друмском саобраћају.

2.2 Успешне иницијативе

Повреде у саобраћајним несрећама се могу спречити. Искуства показују да су адекватно финансирана Агенција за безбедност на путевима и Национални план или стратегија са мерљивим циљевима кључне компоненте одрживог одговора на захтеве безбедности у саобраћају. У ефективне интервенције спадају: укључивање принципа безбедности саобраћаја у планско искоришћавање земљишта, урбано планирање и планирање саобраћаја, пројектовање безбеднијих путева и независне провере безбедности на путевима приликом планирања нових пројеката, унапређење безбедности самих возила, промовисање јавног превоза, ефикасна контрола брзине од стране полиције и коришћење других мера за успоравање саобраћаја, доношење и спровођење закона који обавезују на коришћење сигурносних појасева, кацига и дечијих седишта, одређивање дозвољеног нивоа и провера концентрације алкохола у крви за возаче, побољшање начина непосредног збрињавања настрадалих у саобраћајним незгодама. Кампање за подизања свести такође играју важну улогу у пружању подршке спровођењу законских мера кроз повећање свести о ризицима и казним мерама у случају непоштовања закона.

2.3. Развој иницијатива

Постоји растућа свест о томе да тренутно стање безбедности на путевима представља кризу са великим здравственим, социјалним и економским утицајем која прети да угрози до сада постигнути ниво здравствене заштите становништва и развијености земаља у свету. Безбедност на путевима није новина, али су, током протекле деценије, активности на међународном нивоу достигле нови, виши ниво. Израђен је велики број докумената који приказују и анализирају тренутну ситуацију у вези са повређивањем у саобраћају, њен социјални, здравствени и економски утицај, специфичне факторе ризика као и ефикасне интервенције и мере које се предузимају или могу бити предузете. Они би требало да омогуће усвајање више резолуција које позивају државе чланице и међународну заједницу да давањем специфичних препорука за акцију укључе проблем безбедности на путевима у глобалну политику. Ове резолуције позивају на учвршћивање и проширење међународне

сарадње. Као одговор на овај захтев успостављена је Комисија Уједињених нација за безбедност на путевима. Са Светском здравственом организацијом као председавајућом и Регионалним комисијама Уједињених нација као ротирајућим потпредседавајућима, ово тело од 2004. године окупља међународне организације, владе, невладине организације, фондације и представнике приватног сектора у циљу координирања ефикасних акција и одговора на питања о безбедности на путевима.

И поред тога, тренутне иницијативе и ниво улагања нису довољни да зауставе или преокрену предвиђени пораст броја настрадалих у друмском саобраћају. Извештај Генералног секретара Уједињених нација у 2009. години о глобалној кризи безбедности на путевима указује на то да су, упркос порасту свести и посвећености питањима безбедности на путевима, политичка воља и ниво финансирања далеко од сразмерних величини проблема. Генерални секретар УН наводи да криза захтева амбициозне визије, повећање инвестиција, као и бољу сарадњу, и истиче да је Прва Глобална конференција министара о безбедности на путевима велика шанса за уобличавање акционих планова и планирање наредних акционих корака.

3. Зашто Декада акције за безбедност на путевима?

У свом извештају за 2009. годину Комисија за глобалну безбедност на путевима је предложила покретање Декаде акције за безбедност на путевима. Предлог је прихваћен од стране великог броја јавних личности, као и чланова Комисије Уједињених нација за безбедност на путевима. Генерални секретар УН, у свом извештају Генералној скупштини из 2009. године, охрабрује државе чланице да подрже напоре за успостављање Декаде која би представљала прилику за спровођење дугорочних и координираних активности у циљу подршке регионалној, националној и локалној безбедности на путевима.

Кључни партнери за глобалну безбедност на путевима слажу се да је сада прави тренутак за убрзано улагање у безбедност на путевима у неразвијеним и средње развијеним земљама, као и за развој одрживих стратегија и програма безбедности на путевима који би преиспитали однос учесника у саобраћају, подстакли коришћење јавног превоза, и променили приступ мерењу националног напретка у политици транспорта. Главни фактори ризика су схваћени у оној мери у којој су обезбеђене ефикасне методе за њихово решавање. Сарадничка структура је успостављена како би окупила кључне међународне играче, финансијере, цивилна удружења, а утврђен је и начин финансирања за подршку убрзаном улагању и активностима. Политичка воља и адекватни финансијски ресурси су кључни елементи који још увек недостају.

Декада би требало да обезбеди време и подстакне надлежне органе и финансијере на акцију како на глобалном тако и на националном нивоу. Донаторима Декада може користити

као подстицај да безбедност на путевима уврсте у своје социјалне програме. Неразвијене и средње развијене земље могу је користити у циљу убрзаног усвајања ефикасних и фискално одговорних програма безбедности на путевима, док високо развијеним земљама може користити да остваре напредак у побољшању постојећих програма и стратегија безбедности на путевима, као и да своја искуства и знања поделе са другима.

У марту 2010. године Генерална скупштина Уједињених нација је резолуцијом прогласила Декаду акције за безбедност на путевима 2011-2020 (A/64/255)² са циљем стабилизације, а затим и смањења предвиђеног броја смртних случајева у друмском саобраћају широм света спровођењем различитих акција на националном, регионалном и глобалном нивоу. Резолуција позива државе чланице да спроводе активности у циљу повећања безбедности на путевима, посебно у области управљања безбедности саобраћаја на путевима, инфраструктуре путева, безбедности самих возила, понашања учесника у саобраћају, едукације о безбедности на путевима, непосредном збрињавању повређених, извештавању о удесима и сл. И поред учествовања у остваривању и праћењу напретка глобалних циљева Декаде, свака држава чланица би појединачно требало да постави националне циљеве који се односе на ову област деловања. У резолуцији се захтева да Светска здравствена организација и Регионалне комисије Уједињених нација, са другим партнерима у оквиру програма Комисије Уједињених нација за безбедност на путевима, као и са свим другим заинтересованима, припреме Глобални план за Декаду, као водећи документ за подршку у спровођењу наведених циљева.

4. Оквир за Декаду

Водећи принципи на којима је заснован план Декаде су укључени у приступ „безбедног система“. Овај приступ има за циљ да развије систем друмског саобраћаја који ће бити у могућности да се боље прилагоди људским грешкама и да узме у обзир рањивост људског тела. Он полази од прихватања људске грешке а у складу са тим и схватања да се саобраћајне незгоде не могу у потпуности избећи. Циљ безбедног система је осигурати да саобраћајна незгода не доведе до озбиљнијег повређивања. Приступ сматра да су људска ограничења - јачина кинетичке енергије коју људско тело може да поднесе - важна основа у складу са којом ће бити дизајниран систем друмског транспорта, а да други аспекти, као што су развој непосредног путног окружења и самих возила, морају бити усклађени са постављеним ограничењима. Учесницима у саобраћају, возилима и путној мрежи / окружењу се приступа на један свеобухватан начин, кроз широк спектар интервенција, са већом пажњом усмереном на контролу брзине и пројектовање саобраћајница него на традиционалне приступе безбедности на путевима.

² http://www.who.int/violence_injury_prevention/publications/road_traffic/UN_GA_resolution-54-225-en.pdf

Овакав приступ подразумева пребацивање највећег дела одговорности са учесника у саобраћају на оне који дизајнирају систем друмског саобраћаја. Креатори система су пре свега они који су одговорни за путеве, аутомобилска индустрија, полиција, власт и законодавна тела. Међутим, постоје и многе друге институције које такође имају одговорност за безбедност на путевима, као што су здравствене службе, систем правосуђа, школе и невладине организације. Индивидуални учесници у саобраћају имају обавезу да поштују законе и прописе.

Активности усмерене ка постизању циљева Декаде би требало спроводити на одговарајућем нивоу уз подстицај укључивања различитих сектора (саобраћај, здравство, полиција, правосуђе, урбано планирање и сл). Невладине организације, удружења грађана и приватни сектор треба да буду укључени у развој и имплементацију националних и међународних активности у правцу остваривања циљева Декаде.

4.1. Општи и специфични циљеви

Општи циљ Декаде ће бити да се стабилизује а затим и смањи предвиђени број смртних случајева у саобраћају на путевима широм света до 2020. године. Реализација овог циља ће бити постигнута кроз:

- развој и примену одрживих стратегија и програма за безбедност на путевима,
- постављање амбициозног али изводљивог циља смањења броја погинулих у друмском саобраћају до 2020. године надградњом постојећих регионалних програма за превенцију повређивања,
- јачање управљачке инфраструктуре и капацитета за техничку имплементацију активности у вези са безбедношћу на путевима на националном, регионалном и глобалном нивоу,
- побољшање квалитета прикупљања података на националном, регионалном и глобалном нивоу;
- праћење напретка и резултата путем одређеног броја унапред дефинисаних показатеља на националном, регионалном и глобалном нивоу,
- подстицање већег финансијског улагања у безбедност на путевима и боље искоришћавање постојећих ресурса - један од начина је укључивање компоненти безбедности на путевима у пројекте путне инфраструктуре.

4.2 Активности

Активности током Декаде би требало спроводити на локалном, националном, регионалном и глобалном нивоу, али ће фокус првенствено бити на националним и локалним активностима. У складу са националним и локалним законским регулативама државе се охрабрују да своје активности спроводе у оквиру 5 основних области деловања приказаних у следећим колонама („стубовима“).

Активности на националном нивоу				
колона 1 Организација и спровођење безбедности на путевима	колона 2 Безбеднији путеви и кретање	колона 3 Безбеднија возила	колона 4 Безбеднији учесници у саобраћају	колона 5 Активности након удеса

4.2.1 Активности на националном нивоу

На националном нивоу све земље се охрабрују да спроводе пет наведених група активности, које су засноване на препорукама Светског извештаја о превенцији повређивања на путевима и предложене од стране Комисије за глобалну безбедност на путевима. Државе би требало да размотре тих пет области деловања у оквиру сопствених националних стратегија о безбедности на путевима, капацитета и система за прикупљање података.

За неке земље ће бити неопходан свеобухватни приступ који укључује вршење и унапређење активности у оквиру свих наведених области деловања.

Колона 1. Организовање и спровођење безбедности на путевима
<p>Подстицање стварања мултисекторског партнерства и одређивање водећих агенција способних да развију и спроведу националне стратегије безбедности на путевима, планове и циљеве, поткрепљене прикупљеним подацима и резултатима истраживања, које би приступиле креирању адекватних мера и пратиле њихову имплементацију и ефективност.</p>
<p><u>Активност 1:</u> Оснивање водеће Агенције (са придруженим координаторним механизмима) за безбедност на путевима која укључује partnere из различитих сектора кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • одређивање водеће Агенције и успостављање повезаног Секретаријата, • подстицање оснивања група за координацију, • развијање основних - базних програма.
<p><u>Активност 2:</u> Развој Националне стратегије (у влади или на министарском нивоу), координиране од стране Агенције кроз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • утврђивање дугорочних инвестиционих приоритета, • одређивање задужења и одговорности Агенције за развој и имплементацију основних - базних програма, • идентификацију реализованих пројеката, • изградњу коалиционог партнерства, • промовисање различитих иницијатива за организацију и спровођење безбедности саобраћаја на путевима, као што је нови ИСО стандард 39001, • успостављање и одржавање система за прикупљање података који треба да обезбеде

основне податке и да прате напредак у смањивању броја повреда и смртних случајева у друмском саобраћају, и других важних показатеља, као што су трошкови, итд.

Активност 3: Постављање реалних дугорочних циљева националних активности на основу анализе националних података о саобраћајним несрећама кроз:

- идентификацију области у којима учинак може бити побољшан,
- процену постигнутих ефеката

Активност 4: Рад на обезбеђивању финансијских средстава за реализацију активности кроз:

- креирање модела одрживог финансирања заснованих на трошковима и користима доказаних инвестиционих учинака,
- постављање основних годишњих и средњорочних буџетских циљева,
- подстицање успостављања процедура за ефикасну и ефективну расподелу ресурса за програме безбедности,
- усмеравање 10% улагања у инфраструктуру на финансирање безбедности на путевима,
- идентификовање и спровођење иновативних механизма финансирања.

Активност 5: Успостављање и подршка систему континуираног мониторинга и евалуацији која би укључивала неколико процеса и проистеклих мера, међу којима и :

- успостављање и подршку националним и локалним системима за мерење и праћење смртних случајева, повреда и судара у друмском саобраћају
- успостављање и подршку националним и локалним системима за мерење и праћење других вредности, као што су просечна брзина, стопа коришћења заштитне опреме (кациге, сигурносни појасеви, итд);
- успостављање и подршку националним и локалним системима за мерење и праћење резултата интервенција у циљу побољшања безбедности на путевима;
- успостављање и подршку националним и локалним системима за мерење и праћење финансијске штете настале услед повреда у друмском саобраћају;
- успостављање и подршку националним и локалним системима за мерење и праћење ризика од повреда у друмском саобраћају.

Колона 2. Безбеднији путеви и кретање

Подизање опште безбедности и квалитета путне мреже за добробит свих учесника у саобраћају, а посебно најугроженијих (пешака, бициклиста и мотоциклиста). Ово ће бити постигнуто кроз увођење процене инфраструктуре путева и циљано побољшање безбедности приликом планирања, пројектовања, изградње и експлоатације путева.

Активност 1: Промовисање одговорности за безбедност на путевима међу органима надлежним за путеве, пројектантима и урбанистима кроз:

- подстицање влада и органа надлежних за путеве да поставе циљеве како би "елиминисали путеве високог ризика до 2020. године",

- подстицање органа надлежних за путеве да 10% од буџета намењеног изградњи и реконструкцији путне мреже издвоје за програме посвећене сигурнијој инфраструктури путева,
- успостављање правне одговорности органа надлежних за путеве за унапређење безбедности саобраћаја на путевима који су под њиховом надлежношћу кроз спровођење фискално-одговорних мера и годишње извештавање о безбедности, трендовима и извршеним поправкама,
- именовање специјалиста за безбедност на путевима или формирање саобраћајних јединица са задатком праћења и побољшања безбедности на путевима,
- промовисање приступа „сигурног система“, као и
- праћење резултата улагања у путну инфраструктуру од стране националних органа надлежних за путеве, банака за развој и других агенција.

Активност 2: Промовисање потреба свих учесника у саобраћају, као дела одрживог урбаног планирања, организације саобраћаја и управљања потражњом коришћења земљишта, кроз:

- планирање коришћења земљишта како би се на најбољи начин одговорило потребама за безбедним кретањем свих, укључујући приступање потребама и захтевима тржишта, географским и демографским условима;
- укључивање процене безбедности као дела свих одлука у вези са планирањем и развојем,
- успостављање ефикасног приступа и развој процедура за контролу како би се спречила небезбедна дешавања

Активност 3: Промовисање безбедног рада, одржавање и побољшање постојеће инфраструктуре путева захтевајући од надлежних органа да :

- утврде број и локацију смртних исхода и повреда по врсти корисника путева, као и кључних фактора инфраструктуре који утичу на ризик за сваку групу корисника,
- идентификују опасна места (црне тачке) или деонице где се јављају удеси у великом броју или тешки удеси и предузму корективне мере у складу са тим,
- врше провере безбедности постојеће инфраструктуре путева и примењују ефикасне техничке и друге мере у циљу побољшања безбедности на путевима,
- преузму водећу улогу у контроли брзине на путевима,
- преузму водећу улогу у контроли брзине дизајнирања и брзине и ефикасности извођења радова на путевима
- осигурају безбедност радне зоне.

Активност 4: Промовисање развоја нове, безбедне инфраструктуре која задовољава потребе свих корисника путева стимулацијом надлежних органа да:

- приликом изградње нове инфраструктуре узму у обзир све видове транспорта,
- поставе доњу границу безбедности за нови дизајн и друмске инвестиције која би осигурала да безбедносне потребе свих учесника у саобраћају буду укључене у спецификацију нових пројеката,
- користе независне процене безбедности на путевима и врше независне провере безбедности приликом планирања, пројектовања, изградње, управљања и одржавања новог путног пројекта, и да обезбеде да се препоруке ревизије прописно спроводе.

Активност 5: Подстицање развоја већ постојећих и стицања нових знања о безбедној инфраструктури кроз:

- стварање партнерства са развојним банкама, националним властима, цивилним друштвом, едукаторима и приватним сектором, како би се осигурало добро разумевање и примена принципа пројектовања безбедне инфраструктуре,
- промовисање обуке о безбедности у саобраћају на путевима и едукације из области ниско буџетног инжењеринга, ревизије и оцене безбедности на путевима, и
- развој и промовисање стандарда за дизајнирање безбедних путева у које су укључени и људски фактор и дизајн возила.

Активност 6: Подстицање истраживања у циљу безбеднијег кретања на путевима кроз:

- завршетак и објављивање резултата истраживања пословних модела за сигурнију инфраструктуру путева и висину улагања потребну како би се задовољили циљеви Декаде,
- промовисање истраживања и укључивање побољшања у инфраструктуру безбедности путне мреже у неразвијеним и средње развијеним земљама, и
- промовисање показних пројеката за процену иновација за унапређење безбедности, посебно најугроженијих учесника у саобраћају.

Колона 3. Безбеднија возила

Подстицање универзалног развоја и побољшања технологије за безбедност возила (и за пасивну и за активну безбедност) кроз комбинацију и усклађивање релевантних глобалних стандарда, информативне шеме за потрошаче и подстицај да се убрза усвајање нових технологија.

Активност 1: Охрабривање држава чланица да објаве и примењују сигурносне прописе за моторна возила развијене од стране Светског форума Уједињених нација за хармонизацију прописа у вези са возилима (ВП 29).

Активност 2: Подстицање примене програма оцењивања нових аутомобила у свим регионима света у циљу повећања доступности информација потрошачима о безбедносним карактеристикама моторних возила.

Активност 3: Подстицање договора који би осигурао да сва нова моторна возила буду опремљена сигурносним појасевима који задовољавају законске прописе и да одговарају важећим стандардима "креш" тестова (да испуњавају минимум сигурносних карактеристика).

Активност 4: Подстицање универзалне примене технологија избегавања судара са доказаном ефикасношћу, као што су електронска контрола стабилности и систем против блокаде точкава на мотоциклима .

Активност 5: Увођење финансијских и других подстицаја и олакшица за куповину моторних возила која обезбеђују висок ниво заштите корисника и мера које обесхрабрују увоз и извоз нових и половних аутомобила који не испуњавају безбедносне стандарде.

Активност 6: Подстицање примене прописа за заштиту пешака и повећано улагање у истраживања технологија које су дизајниране да смање ризик за рањиве учеснике у саобраћају.

Активност 7: Охрабривање владе, руководиоца државних и приватних сектора да купују и користе возила са напредним сигурносним технологијама које путницима обезбеђују висок степен заштите.

Колона 4. Безбеднији учесници у саобраћају

Развој свеобухватних програма усмерених на побољшање понашања учесника у друмском саобраћају. Стимулисање спровођења закона и стандарда у комбинацији са буђењем јавне свести и едукацијом у циљу повећања броја оних који носе сигурносне појасеве и кациге и смањења броја оних који возе под дејством алкохола, прекомерне брзине као и осталих фактора ризика.

Активност 1: Подизање свести о факторима ризика безбедности на путевима и превентивним мерама и спровођењу маркетиншких кампања како би се подстакли позитивни ставови и мишљења о неопходности програма побољшања безбедности саобраћаја на путевима.

Активност 2: Постављање и усклађивање ограничења брзине са стандардима и правилима заснованим на доказима како би се смањио број удеса и повреда у саобраћају.

Активност 3: Доношење и усклађивање закона о возњи под дејством алкохола са стандардима и правилима заснованим на доказима како би се смањио број удеса и повреда изазваних возњом под дејством алкохола.

Активност 4: Доношење и усклађивање закона о ношењу мотоциклистичких кацига са стандардима и правилима заснованим на доказима како би се смањио број повреда главе.

Активност 5: Доношење и усклађивање закона о употреби сигурносних појасева и дечијих седишта са стандардима и правилима заснованим на доказима како би се смањио број повреда приликом саобраћајних незгода.

Активност 6: Доношење и усклађивање закона о заштити здравља и безбедности у саобраћају са стандардима и правилима за безбедан рад комерцијалних теретних и транспортних возила, друмски транспорт путника и коришћење других јавних и приватних возила како би се смањио број повреда у саобраћају.

Активност 7: Истраживање, развој и промовисање свеобухватне политике и праксе како би се смањио број саобраћајних повреда на раду у јавном и приватном сектору, у циљу подршке међународно признатим стандардима управљања безбедности на путевима и заштите здравља и безбедности на раду.

Активности 8: Успостављање градуисаног система лиценцирања за возаче почетнике.

Колона 5. Активности након удеса

Повећање ефикасности активности предузетих после саобраћане незгоде и побољшање одговора здравствених служби и других система у циљу обезбеђивања што ефикаснијег хитног збрињавања као и каснијег лечења и опоравка особа настрадалих у удесима.

Активност 1: Развој система преболничке здравствене заштите, који укључује и адекватно изабављање жртве из возила после несреће, као и увођење јединственог телефонског броја за хитне случајеве у земљи, кроз примену постојећих примера добре праксе.

Активност 2: Развој болничких система за збрињавање повреда и провера квалитета неге кроз примену примера добре праксе на систем збрињавања повреда и обезбеђивање квалитетне здравствене заштите.

Активност 3: Обезбеђивање ране рехабилитације и подршке повређенима и члановима породица настрадалих у саобраћајним незгодама како би се умањиле физичке и психолошке трауме.

Активност 4: Подстицање увођења адекватних осигуравајућих програма и полиса осигурања за учеснике у саобраћају ради финансирања услуга рехабилитације повређених у саобраћајним удесима кроз.

- ◆ увођење обавезне одговорности од стране трећег лица и
- ◆ међународно признавање осигурања (нпр. систем зеленог картона).

Активност 5: Подстицање детаљне истраге о несрећи и примене делотворних правних поступака који се односе на смртне случајеве и повреде у саобраћајним незгодама а који самим тим подстичу доношење правих пресуда, поравнања и правде за повређене и чланове породица настрадалих.

Активност 6: Охрабривање и подстицање послодаваца да запошљавају особе са инвалидитетом.

Активност 7: Подстицање истраживања и улагања у активности које је неопходно спроводити након саобраћајног удеса.

4.2.2 Међународне активности

У циљу усмеравања нација широм света ка остваривању реалних циљева неопходна је свеобухватна међународна координација. Остварена координација ће обезбедити и механизам који ће олакшати размену искустава држава чланица у начину постизања својих националних циљева.

Међународна координација активности за безбедност на путевима

Велики број глобалних активности ће бити координиран од стране Комисије Уједињених нација за безбедност на путевима, под руководством Светске здравствене организације, како би се олакшао и проценио утицај Декаде акције за безбедност на путевима.

Активност 1: Подстицање, где је то могуће, улагања у безбедност на путевима кроз:

- подршку институцијама за глобалну безбедност путева,
- нове и иновативне приступе финансирању,
- подстицање земаља да 10% својих улагања у путну инфраструктуру издвајају за безбедност на путевима, и
- проналажење нових донатора из јавног и приватног сектора.

Активност 2: Залагање за постизање највишег нивоа безбедности на путевима и олакшавање сарадње међу различитим интересним групама (невладине организације, међународне финансијске институције), које је омогућено и путем:

- резолуција Уједињених нација и Светске здравствене скупштине о безбедности на путевима,
- укључивања земаља у регионалне или међународне кампање безбедности на путевима,
- укључивањем теме безбедности на путевима у одговарајуће састанке високог значаја, као што су састанци Г8/20, Светски економски форум, Клинтон Глобална Иницијатива, итд.

Активност 3: Подизање свести о факторима ризика и потреби побољшања превенције незгода у друмском саобраћају кроз:

- спровођење кампања у циљу подизања јавне свести, укључујући глобалне недеље безбедности на путевима, обележавање Светског дана сећања на погинуле у саобраћају
- сарадњу са одговарајућим невладиним организацијама и другим иницијативама цивилног друштва које су усклађене са циљевима и задацима Декаде, као и
- подршку иницијативама приватног сектора које су у складу са циљевима и задацима Декаде.

Активност 4: Државама обезбедити смернице за повећање безбедности на путевима и спровођење добре праксе управљања и организације безбедности саобраћаја на путевима и збрињавања повреда кроз:

- коришћење смерница Комисије Уједињених нација у вези са повећањем безбедности на путевима или других међународно признатих водича добре праксе,
- развој додатних водича "добре праксе", и
- пружање техничке подршке земаљама за спровођење добре праксе.

Активност 5: Побољшање квалитета прикупљених података о безбедности на путевима кроз:

- увођење водича добре праксе у информационе системе,
- стандардизацију дефиниција, начина и форми извештавања,
- промовисање улагања у развој националног система анализе саобраћајних несрећа и сродних система надзора које ће водити здравствене, радне и агенције за обештећење радника,
- испитивање саобраћајних несрећа ради идентификације њихових узрока, околности и последица;
- подстицање развоја система организације и управљања безбедношћу на путевима (нпр. пеер-то-пеер подршка (подршка вршњака), промовисана од стране чланова Групе задужене за међународну базу података о несрећама у друмском саобраћају [ИРТАД]);
- изношење и разматрање лекција научених кроз претходне успехе и неуспехе

4.3. Финансирање активности

Почетне процене указују на то да државе у свету троше око 500 милијарди долара годишње на путну инфраструктуру. Усмеравање чак и малог процента тих средстава у правцу остваривања циљева Декаде би требало да буде приоритет сваке земље.

Ипак, у циљу успешног спровођења акционог плана, можда ће бити потребно значајно улагање додатних средстава, нарочито од стране самих земаља али и јавног и приватног сектора. У свом извештају *Учинимо путеве безбедним* из 2006. године, Комисија за глобалну безбедност на путевима уложила је 300 милиона америчких долара у десетогодишњи фонд за глобални акциони план који би омогућио побољшање безбедносних карактеристика планираних великих инвестиција у путну инфраструктуру током наредне деценије и дуже. Иако овде недостају, средства за неке аспекте плана су доступна од стране Светске банке за институције Глобалне безбедности на путевима, као и од регионалних банака за развој и донатора из приватног сектора. Почетне процене висине потребних средстава за националне активности су око 200 милиона америчких долара годишње, што резултира износом од 2 милијарде долара за читаву деценију.

Заједничким напорима међународне заједнице висина средстава за финансирање безбедности на путевима износи, према грубим проценама, између 10-25 милиона америчких долара годишње. Сви додатни напори традиционалне донаторске заједнице су очито недовољни да стигну до износа сразмерног обиму проблема. Овај јаз се мора премостити обезбеђивањем учешћа великог броја улагача. Као пример, већ је успостављено неколико фондова који омогућавају приватном сектору да подржи имплементацију овог плана, пре свега у неразвијеним и средње развијеним земљама.

5. Мониторинг и евалуација Декаде акције за безбедност на путевима

Напредак ка постизању циљева Декаде ће се пратити кроз:

- праћење показатеља
- праћење прекретница повезаних са Декадом и
- средњорочну и завршну евалуацију Декаде

ПОКАЗАТЕЉИ

У наставку су дати потенцијални показатељи који могу бити мерени на глобалном нивоу како би се контролисали ток и исход Декаде.

Показатељи: Колона 1

ОСНОВНИ

- број земаља које имају формирану и јасно овлашћену Агенцију за безбедност на путевима,
- број земаља са развијеном националном стратегијом,
- број земаља са временски одређеним циљевима безбедности на путевима,
- број земаља са системима података за праћење напретка у постизању циљева безбедности на путевима,
- број земаља које прикупљају годишње податке о саобраћајним удесима у складу са међународно прихваћеним дефиницијама

ОПЦИОНИ

- број земаља које имају издвојена средства за спровођење своје стратегије безбедности на путевима,
- број земаља које су постигле напредак у постизању својих утврђених циљева.

Показатељи: Колона 2

ОСНОВНИ

- број земаља у којима надлежни за путеве имају законску одговорност да побољшају безбедност својих путних мрежа,
- број земаља са дефинисаним расподелом трошкова за програме посвећене безбедности путне инфраструктуре,
- број земаља које имају циљ да елиминишу путеве високог ризика до 2020. године,
- број земаља које су усвојиле политику одрживог градског саобраћаја,
- број земаља са специјализованом инфраструктуром јединица за контролу безбедности саобраћаја на путевима и саме путне мреже
- број земаља са систематским проверама безбедности, утицаја безбедности и / или политиком и праксом процене безбедности путева

ОПЦИОНИ

- број земаља са увођењем безбедносних пропозиција у програме коришћења земљишта и планирања саобраћаја,
- број земаља са ефективном контролом приступа имовини и процедурама контроле развоја
- број земаља са редовним, текућим истраживањима о безбедности на путевима
- број земаља у којима су неке безбедносне оцене на више од 10 % путева изнад дефинисаног прага (нпр. број судара по километру, минималне границе безбедности инфраструктуре, проценат брзих путева са безбедним ивичњацима и средишњом сепарацијом, са мерама за безбедност пешака),
- број земаља са минималним стандардима за безбедност на путевима за нове пројекте,
- број земаља који извештава о броју пређених километара на путевима.

Показатељи: Колона 3

ОСНОВНИ

- број земаља које учествују у Светском форуму Уједињених нација за хармонизацију прописа за возила и које примењују одговарајуће стандарде,
- број земаља које учествују у НЦАП програмима (програми процене нових аутомобила),
- број земаља које имају закон који забрањује употребу возила без уграђених сигурносних појасева (предњих и задњих).

ОПЦИОНИ

- број земаља које имају законе о забрани производње возила без специфичних безбедносних карактеристика, као што су електронска контрола стабилности и систем против блокаде точкова.

Показатељи: Колона 4

ОСНОВНИ

- број земаља са ограничењем брзине које одговара врсти пута (градски, локални, међуградски, регионални, магистрални, аутопут),
- број земаља са дозвољеном границом концентрације алкохола у крви једнаком или мањом од 0,05 г / дл,
- број земаља са дозвољеном границом концентрације алкохола у крви мањом од 0.05 г/дл за младе возаче (возаче почетнике и комерцијалне возаче)
- број земаља са националним подацима о броју фаталних исхода повезаних са вожњом под дејством алкохола
- број земаља са законом о употреби кацига (укључујући и стандарде),
- број земаља са подацима о стопи ношења кацига
- број земаља са законом о обавезној употреби сигурносних појасева
- број земаља са националним подацима о стопи употребе сигурносних појасева (предњи, задњи)
- број земаља са законом обавезног коришћења дечијих седишта
- број земаља са формалном политиком регулисања замора код возача комерцијалних возила.

ОПЦИОНИ

- број земаља са националним подацима о брзини саобраћаја према врсти пута,
- број земаља са националним подацима о стопи употребе дечијих седишта,
- број земаља које су усвојиле нови ИСО 39001 стандард,
- број земаља које извештаје о саобраћајном удесу увршћују у податке који се траже приликом повреде на раду,
- број земаља које су редовни домаћини недеље безбедности на путевима.

Показатељи: Колона 5

ОСНОВНИ

- број земаља које захтевају осигурање од стране трећег лица за све кориснике,
- број земаља са јединственим националним бројем за хитне случајеве,
- број земаља са центрима за збрињавање траума.

ОПЦИОНИ

- број земаља у којима се захтева специфична едукација особља које пружа хитну помоћ из области збрињавања повреда.

Показатељи: Међународне активности

ОСНОВНИ

- број умрлих у друмском саобраћају, као главни саставни индикатор свих активности
- износ средстава која су намењена за безбедност на путевима а обезбеђена од стране међународне донаторске заједнице (укључујући донаторске агенције, фондације, приватни сектор и друге донаторе).

Велики број општих прекретница ће обележити напредак Декаде. Декада - и имплементација овог плана - ће бити оцењивани у редовним интервалима од стране Комисије Уједињених нација за безбедност на путевима. Како би ове информације биле усклађене на глобалном нивоу, биће формирана Радна група за евалуацију. Основни подаци ће се добити кроз националне анкете и истраживања земаља у циљу писања Другог извештаја о глобалном статусу безбедности на путевима, који ће бити објављен 2012. године. Трећи извештај ће бити објављен 2014. године и – уколико се обезбеди финансирање – биће направљени и додатни извештаји. Приликом процене, биће оцењивани показатељи и самог тока и исхода. Извештаји о статусу и остале алатке за надгледање ће служити као основа за дискусију у глобалним догађајима одржаним на средини и крају Декаде. На националном нивоу, свака земља ће поставити сопствени систем праћења. Надамо се да ће земље развити и објавити националне извештаје и организовати догађаје у циљу разматрања напретка и прилагођавања даљих планова.

Материјал превели и обрадили:

Мр сц. мед. др Милена Пауновић, National Focal Point за превенцију повређивања и инвалидности за Републику Србију

Др Марија Марковић, Градски завод за јавно здравље Београд

Др Ана Чопорда, Градски завод за јавно здравље Београд

Мирослав Матијевић, Служба за односе са јавношћу, Градски завод за јавно здравље Београд

За додатне информације контактирајте:

(за Републику Србију):

Laura Sminkey

Liaison Officer, Secretariat, Decade of Action
World Health Organization
WHO/IP
Avenue Appia 20
CH-1211 Geneva 27, Switzerland
Tel: +41 22 791 4547
Fax: +41 22 791 4332
email: sminkeyl@who.int

Мр сц. мед. др Милена Пауновић

National Focal Point за превенцију повређивања и
инвалидности за Републику Србију
Градски завод за јавно здравље Београд
Булевар Деспота Стефана 54 а
11 000 Београд, Србија
тел: +381 11 2078 652
моб: +381 63 8302 767
фах: +381 11 2078 663
milena.paunovic@zdravlje.org.rs

www.who.int/roadsafety/decade_of_action/